

"אלוא תזיתק לעלועיי, אל
אהזתי העזניי..."

לפניכם חוברת של דברי תורה
מפי תושבי היישוב אשר התנדבו
להכין לנו דברי תורה.

בחוברת
יש כמה ד"ת מפי רבנים
שהוספנו.

תודה רבה לכל מי שלקחו חלק

חומש בראשית

בראשית – רעות משה:

מתפלל יהודי? מתפעל יהודי! / הרבנית ימימה מזרחי

הצמחים כבר נבראו, אך נשארו בבטן האדמה – למה? כי אין גשם, כי עדיין לא נברא האדם, שיכיר בטובתם של גשמים (רש"י, בראשית ב', ה'). "מכיר בטובה" זו הגדרה נהדרת לתפילה. לא רק "מה אני צריך?" אלא גם "במה אני מכיר טובה? מה טוב בעולמי?" כך, הכרה בטוב משולה לגשמי ברכה. ומתפלל יהודי הוא קודם כל מתפעל יהודי!

הזוגיות הראשונה בבריאה לא שרדה.

בריאת האדם נאמרה בשפת היצירה; וייצר אלוקים את האדם. זה לא סתם, זה מאסטרפיס! כאן צריך משהו שיתפעל, שיתפלל. אך איש לא היה שם כדי להתפעל מהזוג הראשון ומכאן קצרה הדרך לאדם לא להכיר בטובת אשתו; "האשה אשר נתת עמדי"... (בראשית ג', יב' ורש"י, שם). כך הביט הקב"ה בבריאה: "עולמי עולמי, הלואי תהא מעלת חן לפני בכל עת, כשם שהעלית חן לפני בשעה זו!" (בר"ר ט', ב). כך יש להביט בכל בוקר בעולם בהתפעלות: "משיב הרוח ומוריד הגשם! וואו, איזה יופי!" להתפעל מנקודה טובה אצל ילד וילדה. להכיר בטובתם של חיים, של דברים נהדרים. זו בריאה, זו יצירה, זה גן עדן.

נוח – משפחת עטיה

רש"י כותב על המילים 'מפני מי המבול' שבפסוק ז' את הדברים הבאים: **מפני מי המבול.** אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים:

כלומר, גם נח היה מקטני האמונה ולא האמין לגמרי (מאמין ואינו מאמין) שבאמת יהיה מבול עד שהוא הגיע. לפי ההבנה הזו, יש פגם באמונה של נח. אבל ר' חיים מבריסק אומר להפך! הפירוש של רש"י מראה על אמונה גדולה במיוחד של נח. במי? באנשי דורו. וזה יובן אם נפסק את דברי רשי בצורה אחרת. ככה:

מפני מי המבול. אף נח מקטני אמנה היה מאמין, ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים:

כלומר, שנח האמין עד הרגע האחרון באנשי דור המבול (בקטני האמונה) שהם יחזרו בתשובה, ולכן לא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים.

יה"ר שנזכה גם אנחנו להאמין בכל אחד ואחד מעם ישראל שיחזור בתשובה שלימה במהרה בימינו.

לפרשת לך – לך מחומש בראשית – חזוה אריאל

מתוך הספר "וישלחו מעמק חברון" – של אבי מורי, הרב אליעזר ולדמן

מה אנחנו יכולים ללמוד מציווי ה' לאברהם "לך לך"?

הקב"ה אומר לאברהם ללכת ליעד בלתי ידוע.

יש לגייס כוחות נפש של רצון פנימי של אמונה וביטחון שהקב"ה מוביל לטוב.

כשהולכים בדבר ה' בתמימות, בלי חשבונות, מתוך אמונה עמוקה וגדולה,

מגלים כוחות נפש אדירים יותר בעבודת ה'.

הקב"ה מצווה את אברהם "התהלך לפני" ואילו את ישראל, "אחרי ה' אלוקים תלכו"

לא קל ללכת אחרי ה'. אולם לאברהם הציווי האלוקי קשה יותר "התהלך לפני".

כשהולכים אחרי ה', יש מי שמסמן את הדרך, אך כשהולכים לפני ה' יש צורך באמונה גדולה כדי לדעת ולהבין לאן ללכת.

בכך נבחנת האמונה הישראלית. צריכים להיות מוכנים לכל מאמץ מעשי ואמוני.

יש קשיים בדרך ויש קשיים בהבנה. אברהם מתווה את ההליכה לפני ה', גם כשלא רואים לאן ולא מבינים למה? ואיך.

יש ללכת אחרי הקב"ה ולהיות בטוחים באמונה שהקב"ה מוביל אותנו לקראת היעד הגדול של הבריאה.

וירא – יונתן עטיה

בעקידת יצחק אנחנו רואים שה' מצווה את אברהם לעקוד את יצחק, ואברהם לא מהסס לרגע ומיד קם לעשות את מצוות ה'.

בהמשך הסיפור ה' מצווה את אברהם לא לעקוד את יצחק.

אדם רגיל היה אומר, רגע, קודם אמרת לעקוד, עכשיו אתה אומר לא לעקוד, אז מה לעשות? כן או לא?

אבל אצל אברהם אין רגע של היסוס. כמו שקודם היה מוכן לעקוד, כך מיד הוא מתהפך לצד השני ומוכן

לא לעקוד. הנכונות שלו לעשות את רצון ה' היא מוחלטת. בלי שום הרהורים, מלבד לעשות את מצוות ה'.

שנזכה!

חיי שרה - משפחת זית

בפרשת חיי שרה אנו רואים כיצד הלך אליעזר עבד אברהם למצוא אשה ליצחק. כאשר הוא מגיע אל בית משפחת רבקה הוא מתקבל בשמחה בקריאה "בוא ברוך ה'", כלומר - הם ראו שהוא איש מיוחד, בעל מדרגה רוחנית, חוץ מזה שהגיע עם עשרה גמלים ועושר גדול. אחר כך, כשמזמינים אותו לומר את דבריו, הוא מקפיד לפתוח במשפט "עבד אברהם אנוכי". ניתן ללמוד מכאן לימוד גדול - עם כל הכבוד שעשו לאליעזר, היה חשוב לו להבהיר קודם כל שהכבוד האמתי שלו הוא זה שזכה להיות "עבד אברהם"! ולהסביר שכל זה שהוא "ברוך ה'" - הכל מאברהם ולא מעצמו. (על פי "שפת אמת").

אפשר ללמוד מכאן גם את מידת האמת הנפלאה, וגם שעלינו לשמוח ולא להתבייש להודיע מול העולם כולו: עבדיו של הקב"ה אנחנו! ומה' בא לנו כל הטוב!

תולדות - אמונה ויצחק נחום

פרשת תולדות/אמונה נחום

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"

מדוע צריך לומר כך ופשוט לא להגיד "יצחק בן אברהם"? 😊
מפני שכך היה:

מפני כך אמרו "ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק"

יצחק נחום:

כתוב בתורה שיצחק אוהב את עשיו כי ציד בפיו, היינו מצפים שיהיה כתוב למה רבקה אוהבת את יעקב. למה אין הקבלה? כתוב בהמשך הפרשה שיצחק מבקש מעשיו לפני שרוצה לברך אותו "צודה לי ציד ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי".

פירוש אחד: אהבת רבקה אינה תלויה בדבר, ולכן לא תלויה סיבה. פרוש שני: בגלל הנבואה היא יודעת שיעקב נבחר "לאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר".

ויצא - רעות משה מאת הרב חגי לונדין.

פרשת ויצא היא פרשה של מלאכים. כאשר יעקב יוצא מארץ ישראל הוא רואה מלאכים עולים ויורדים בסולם; וכאשר חוזר יעקב לארץ ישראל באים מלאכים ללוותו. מהו מלאך? מלאך אינו דמות פיזית עם כנפיים, אלא כוח אלוהי. כאשר אדם היה חולה והתרפא - מופיע ה'המלאך רפאלי', כוח הרפואה מופיע בעולם.

הנביא מתאר שלמלאך יש כנפיים כדי לומר שהכוח הזה מגיע באופן מהיר וממוקד. 'אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות'. לכל מלאך, לכל כוח – יש את הייעוד המדויק שלו. אנו כל הזמן מלווים במלאכים, כל הזמן תוססים בנו כוחות אלוהיים. על הפסוק 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלוהים עולים ויורדים בו', מסביר רבי חיים מוולוז'ין: 'בו' – באדם עצמו יש כל העת מלאכים 'שעולים ויורדים', כוחות תוססים שמחברים בין שמים וארץ.

וישלח - הרב בני זלץ

ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב (לב,ה)

'ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב'
במדרש רבה מבואר שיעקב נענש על שהתרפס בפני עשיו וקרא לו אדוני ולעצמו 'עבדך'
"באותה שעה שקרא יעקב לעשו אדוני, אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה השפלת עצמך וקראת לעשו אדוני שמונה פעמים, חייך! אני מעמיד מבניו שמנה מלכים קודם לבניך, שנאמר: (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו וגו' '
מאיךך בהמשך יש מדרש שלכאורה הפוך בתכלית:
"ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו, רבינו אמר לרבי אפס: כתוב חד אגרא מן שמי למרן מלכא אנטונינוס [כתוב אגרת ממני לידידי המלך אנטונינוס] קם וכתב: 'מן יהודה נשיאה למרן מלכא אנטונינוס', נסבה וקרייה וקרעיה, אמר ליה: כתוב 'מן עבדך יהודה למרן מלכא אנטונינוס' אמר ליה: רבי! מפני מה אתה מבזה על כבודך?! אמר ליה: מה אנא טב מן סבי, לא כך אמר 'כה אמר עבדך יעקב?'
ומבואר ממעשהו של רבי יהודה הנשיא שיעקב כן עשה כהוגן ומעשהו ראוי לחיקוי ואם כן על מה ומדוע איפוא נענש יעקב???

אלן שהתירוץ הוא פשוט:
אכן כאשר אנחנו שרויים בגלות אדום עלינו להרכין ראש בפני המלכות ולומר 'אדוני' ו'עבדך' וכפי שנאמר במדרש תנחומא: "כה תאמרון לאדוני לעשו יעקב, קורא לעשו אדוני, למדה תורה דרך ארץ לחלוק כבוד למלכות"

אך כאשר איננו בגלות בין הגויים כמו בזמן מלכי ישראל אסור להתרפס בפני מלכויות העום גם אם הם חזקות מאיתנו וק"ו כאשר אנו לא במאבק מול המלכות אלא במלחמה מול רשעי ישראל שעלינו להלחם בהם בכל תוקף! ולא חלילה להיכנע להם. ואף לרשע שהשעה משחקת שאמרו חז"ל שאסור להתגרות בו, מכל מקום אין לנו להתרפס בפניו לעולם בכניעה מוחלטת.

לפיכך, כאשר יעקב דיבר עם עשיו עדיין לא נגזרה הגלות ולכן לא היה עליו להתרפס באופן שכזה. אגב, גם העונש על מעשה זה היה בבחינת 'אשר יגורתי בא לוי כי בעצם ההתרפסות יעקב הביא על עצמו ובניו את הגלות

וכמו שכונת הרמב"ן על התורה וז"ל: "וכבר תפסוהו החכמים על זה, אמרו בבראשית רבה (עה ג) מחזיק באדני כלב וגו' (משלי כו יז) אמר לו הקב"ה, לדרכו היה מהלך והיית משלח אצלו ואומר לו כה אמר עבדך יעקב: ועל דעתי גם זה ירמוז כי אנחנו התחלנו נפילתנו ביד אדום, כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים (ספר החשמונאים א ח) ומהם שבאו ברומה (כך כותב רבינו בויקרא כו טז), והיא היתה סבת נפילתם בידם, וזה מוזכר בדברי רבותינו ומפורסם בספרים (יוסיפון פרק סה):
כלומר, יעקב הכניס את עצמו ואת בניו ללוע הארי והוא שגרם לעצמו כמו מושך באדני כלב שגורם לעצמו אלא שנשאלת השאלה: וכי יעקב לא ידע זאת ??? האם משום פחדו הוא נהג שלא כשורה??
אלא הטעם לכך שיעקב בכל זאת התרפס בפניו כיון שיצחק בירך את יעקב ולעשיו הבטיח גם שבתקופה מסויימת בני יעקב יהיו נשלטים תחתיו אבל לא התברר מתי יתקיימו שני התקופות. לכן יעקב רצה שהברכות של יצחק לעשיו יתקיימו מיד ולא לעתיד לבוא ואז ממילא ברכותיו ליעקב יתקיימו לעתיד לבוא ולכן התחיל את ההתרפסות והמהלך של הגלות מיוזמתו מיד והשתעבד לעשיו.

וישב/ הרב שלמה נהרי

2 החלומות - 2 תקופות - ווארט נפלא!

יש לשים לב לשינויים הדרמטיים שבין שני החלומות של יוסף.
בחלום הראשון - רק האחים משתחווים לו, ואילו בחלום השני גם ההורים משתחווים [השמש והירח].
בחלום הראשון, יוסף אף מיוצג על ידי נמשל 'אלומה' - כלומר 'אלומות' שהם האחים משתחווים ל'אלומה' שהוא יוסף. ואילו בחלום השני, רק ההורים והאחים מיוצגים על ידי נמשל 'השמש והירח והכוכבים', ואילו יוסף מופיע כעצמו ללא נמשל 'משתחווים לוי'

והביאור פשוט 2 החלומות מציגים שני השתחוויות שהשתחוו ליוסף, הפעם הראשונה כשהאחים באו לקנות אוכל - וכבר אנו מבינים מדוע ההורים לא מופיעים בחלום, מהטעם הפשוט שבשעת השתחוויה זו הם לא היו ולא השתחוו שכן רק האחים ירדו לשבור אוכל. אבל החלום השני מתייחס להשתחוויה השנייה שהשתחוו כאשר ירדו יעקב ובניו למצרים, שם גם השתחווה יעקב [ובלחה שגדלתו כאמו, ראה ברש"י על הפסוק 'והנה השמש והירח'].

מעתה נבין גם את ההבדל השני, בפעם הראשונה השתחוו האחים ליוסף, לא כי כבדוהו כמלך גדול אלא פשוט מאחר שהם רצו 'אוכל' ועליהם היה להשתחוו כדי לקבל את האוכל, יוסף היה מבחינתם 'אלומת תבואה' - אופציה לקבלת אוכל לכן החלום היה אלומות תבואה שמשתחוו לאלומות אחרות, לא כן בפעם

השניה, כשבאו יעקב ובניו למצרים, ההשתחויה היתה ליוסף כמלך של כבוד, שם החלום היה 'משתחווים לך' לא לאוכל שאני מיצג, אלא לאני עצמי, המלך.

מקץ / תומר אל-נתן

בפרשת מקץ אנו נמצאים בעיצומה של עלילה שהתחילה בפרשת וישב ומסתיימת בפרשת ויחי. בפרשת מקץ יוסף השליט. שהוא "צפנת פענח" הוא יודע לפתור כל דבר. אבל דבר אחד הוא עדיין לא פתר. אני רוצה הפעם להתמקד בשני אנשים קרובים לו שהיא תעלומה. מדוע אבא שלח אותנו? האם ראובן האח הבכור הוא זה שהנהיג לזרוק לבור ולהמיתו? הרי האח הבכור הוא נושא באחריות.

יוסף בפעם האחרונה זוכר את אבא ששלח אותו למשימה. משימה זו הייתה מוזרה וחסרת אחריות מלכתחילה. אולי אבא בעצמו רצה כבר להיפטר ממנו ובכך להחזיר את שאר הבנים לבית? אולי אבא תכנן את כל זה? יוסף למרות זאת אומר בשליחות: "הנני" מזכיר מי עוד היה אומר "הנני"? (כאברהם אבינו שהיה מוסר את נפשו למצווה).

אינני יודע אם אכן ליוסף היו הרהורים על כך כי לא כתוב. אבל ניתן להבין בכתובים כי לשתי התעלומות הללו יוסף קיבל תשובה. לגבי ראובן:

וַיַּעַן רְאוּבֵן אֶתֶם לֵאמֹר הֲלוֹא אֶמְרָתִי אֶלֵיכֶם לֵאמֹר אֶל תִּחַטְּאוּ בְּיַלְדֵי וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְגַם דָּמוֹ הִנֵּה נִדְרָשׁ. הדברים הללו היו במעמד בו יוסף שומע את הדברים.

הוא רק כעת מבין את "המזימה" של ראובן לזרוק לבור בכדי להצילו ולהשיבו הבייתה כאח בכור בעל האחריות.

לגבי אביו. האם באמת אבא תכנן זאת? וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אֲבָל אֲשֶׁמִּים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְנוֹ אֵלֵינוּ וְלֹא שְׁמַעְנוּ עַל פִּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת.

כאן שני הדברים משלימים זה את זה ויוסף מבין שכל נסיון הפגיעה בו היה באופן ספונטני ללא תכנון. בהמשך הדברים בפרשת ויגש נאמרים דברים מדוייקים יותר המאששים את ההבנה שלו כי לאבא היה קשה מאוד שיוסף יעזוב אותו ורק בגלל שהגיעו מיים עד נפש והגיע לסכנת נפשות למשפחה.

דבר זה נאמר על בנימין. וַנֹּאמֶר אֶל אֲדֹנָי יֵשׁ לָנוּ אֵב זָקֵן וְיִלְדוּ זָקֵנִים קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיִּנְתֵּר הוּא לְבָדוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אָהָבוֹ. וַנֹּאמֶר אֶל אֲדֹנָי לֹא יוּכַל הַנְּעַר לְעֹזֵב אֶת אָבִיו וְעֹזֵב אֶת אָבִיו וְמָת.

כלומר, גם העזיבה שלו גרמה כבר לסוג של מוות לאביו. (כפי שאמר יעקב בעצמו. "ויאמר פי ארד אף בפי אבך שאלה ויבך אתו אביו").

אנו כעת מסיימים לקרוא את התורה בציבור בשנה זו. התורה מקצרת במקום אחד ומאריכה במקום אחר. גם בחיים שלנו אנו רואים דברים בפרספקטיבה קצרה אך ככל שרואים את התמונה הכללית מתחילים להתבהר לנו דברים חדשים שלא ידענו.

ויגש / איתן ודביר קלינגל

המפגש מורט העצבים בין יהודה ליוסף, הוא נקודת התיקון אליה היה צריך יהודה להגיע. ויהודה אכן עשה דרך ארוכה ומפותלת שעברה ממכירת יוסף והשקר לאביו יעקב, דרך מות בניו ומעשה תמר. יהודה ירד מגדלותו לבריא עמיקתא וכאן הוא חוזר למקומו ועושה תשובה יחד עם שאר אחיו כאשר הוא מוכן להשליך את חייו מנגד למען בנימין. בשבטים לא נשאר כלום מהשיטנה והקנאה וזאת על אף שגם בנימין היה בבת עינו של יעקב וקיבל יחס מיוחד. השבטים חוזרים לאחדותם ולערבות ההדדית שצריכה להיות ביניהם. כאשר האחים חוזרים לברא את הדבר ליעקב נאמר "ותחי רוח יעקב אביהם" - יעקב הגיע לנקודה אליה התפלל כל חייו, שבניו יהיו מאוחדים. גם בחג הסוכות אנו נוטלים 4 מינים המסמלים את הציבורים השונים בעם בתפילה שנוכה לגאולה השלימה שתבוא בזכות אחדותינו.

ויחי / הרב חגי לונדין

כבר בפרשת בראשית שואל קין שאלה מזעזעת: 'השומר אחי אנוכי?' הדברים ממשיכים במאבקים בין יצחק לישמעאל; יעקב ועשיו; ובני יעקב בינם לתוך עצמם. ניתן להתייחס מפתחה כזו של הסיפור האנושי. אולם בפרשת ויחי אנו צופים בתקווה. כל בניו של יעקב מתאספים סביב מיטתו, קוראים קריאת שמע עם אביהם ומתבטאים על פי חז"ל - 'כשם שבליבך אינו אלא אחד אף בלבנו אינו אלא אחד'.

האחוה בין האחים מחלחלת אף לארץ מצרים כולה שמבכה על מותו של יעקב; ובסופו של דבר יוסף ואחיו מתאחדים ביניהם ועונים שאכן כן - 'שומר אחי אנוכי!'

חומש שמות

דבר תורה לפרשת שמות - משפחת עטיה

איך אפשר להבין שדווקא משה רבינו, הענק בענקים התחתן עם ציפורה שהיתה גיורת? מה, חסרות נשים צדיקות בעם ישראל? המדרש אומר שהיתה אישה במצרים שהיו לה שישים ריבוא בכרס אחת. ומי היא? זאת יוכבד. שמה שקול כנגד כל ישראל, שמספרם שישים ריבוא. כלומר נשמת משה כוללת את נשמותיהם של כל ישראל. כשאדם מחפש אישה הוא נוטה לחפש מישהי שדומה לו, באה מרקע דומה, עדה דומה, מנטליות וכו'. וזו בעצם גאוה. אדם חושב שהוא טוב ולכן מחפש את מה שטוב בו, גם באשתו. לא כך משה, העניו מכל אדם. הוא מחפש את האישה שהכי שונה ממנו. אבל כיוון שנשמתו כוללת את כל נשמות ישראל, כל אחת מישראל שיפגוש, ימצא בה חלק מעצמו! וזה לא מסתדר עם מידת הענווה העצומה שלו. לכן האפשרות החידה עבורו היא להתחתן עם מישהי שבאה מחוץ לעם ישראל. וזו ציפורה. שנזכה לדבוק במידת הענווה של משה.

דבר תורה לפרשת וארא - ישי הר כוכב

בפרשת המכות כתוב בסוף המכות הראשונות "ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם וכו'". בסוף מכת שחין לשון התורה משתנה ואז כתוב "ויחזק ה' את לב פרעה" הפעם ה' מחזק את ליבו וזה לא בא ממנו עצמו. נשאר השאלה לאן נעלם הבחירה החופשית שלו? הרי כל אדם זכאי לבחירה חופשית? אלא מסבירים המפרשים שחלק מהעונש שלו היה שהצטמצם הבחירה החופשית שלו ל"גרוע" או "עוד יותר גרוע", ולכן זה היה השלב שה' יכל לחזק את ליבו, כי זה היה במסגרת הבחירות של פרעה ה-"גרוע" או ה"עוד יותר גרוע". וכך היה במכות ארבה וברד, הצטמצם הבחירה החופשית של פרעה למצב הקיצוני ביותר.

דבר תורה לפרשת בא/ הרב חגי לונדין

מי שאוכל לבד, מת לבד

בפרשת בא אנו לומדים על שלש מכות מופלאות: בספר משלי נאמר ש"לארבה אין מלך". הארבה הוא הרבה בעלי חיים, מיליוני בעלי חיים קטנים, מפורדים זה מזה, שכל אחד עומד בפני עצמו ומכלה את הצומח בגזרתו; במכת החושך נאמר שהמצרים לא רואים איש את אחיו במשך שלשת ימים – כל אחד בפניו שלו; במכת בכורות נאמר 'אין בית אשר אין בו מת' – כל בית והכאב הפרטי שלו. לעומת העולם המפורר של המצרים, עם ישראל מצווה בקורבן הפסח שהמאפיין המרכזי שלו הוא שלא ניתן לאכול אותו לבד, הוא נאכל 'חבורות חבורות', על ידי המשפחה. ביציאת מצרים אנו מחנכים את העולם לעידן חדש, עידן בו כל פרט אינו עומד בפני עצמו בחוסר אכפתיות מהשני אלא נחשף המכנה המשותף.

דבר תורה לפרשת בשלח/ הרב חגי לונדין

עלה השרף בתוכנו

ה' מסובב העם בדרך ארוכה במדבר שמא יפחדו וישבו למצרים. מדוע לא ניתן היה לעשות נס 'קטן' ולעורר בעם ישראל אומץ למסע? אנו לומדים מכאן עיקרון: נסים יכולים לעזור במערכות החיים החיצוניות אולם את בניית האומץ הנפשי צריך עם ישראל להבשיל בעבודה ארוכה עם עצמו – התמודדות עם ים-סוף; המן ומלחמת עמלק. השבוע אנו מציינים את חג האילנות. בט"ו בשבט העצים עדיין בשלכת והקרקע בוצית. ההבשלה היא רק באביב, אולם בט"ו בשבט 'עלה השרף באילנות' – נוזל החיים הפנימי של העץ מתחיל להתעורר. כדוגמת מסע עם ישראל במדבר, תהליך ההבשלה נעשה באופן הדרגתי וללא קיצורי דרך. בכל אחד מאתנו מצוי 'שרף', מלאך המבשיל לאטו. כוח חיים שהולך וצומח המאפשר לנו להגיע לפרי, להיכנס לארץ ישראל, להתמודד ולנצח.

דבר תורה לפרשת יתרו/ הרב עזריאל אריאל

וגם בך יאמינו לעולם

שיעור גדול באמונה היה לאבותנו כשעמדו על הר-סיני. וכבר עמד על כך "הנשר הגדול", הרמב"ם ב"אגרת תימן" ואמר: "וראוי לכם אחינו שתגדלו בניכם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והידורו, שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו". עם כל זה, דומה כי טעות תהיה בידינו אם כל בנין האמונה ייבנה רק על מעמד זה. ולא מפני שיש לפקפק, חלילה, בקיומו. נשים לב לכך שאין בתורה אלא שתי מצוות הקשורות במעמד הר-סיני. האחת - מצוות לא-תעשה, שלא לשכוח את המעמד, והשנייה - מצוות עשה שהיא "זכר למעמד הר סיני", והיא מצוות "הקהל" (ואף בה אין הדבר מפורש). ואפילו חג השבועות לא הוזכר מעולם בתורה כ"זמן מתן תורתנו". ומאידך גיסא, צא וראה

כמה מצוות ניתנו לנו "זכר ליציאת מצרים". האם אך מקרה הוא זה? הבדל גדול יש בין המאמינים. יש המאמין בנותן התורה. אין הוא מכיר את הקב"ה אלא בתור מלך הנותן פקודות לעמו, כאשר שכרן ועונשן בצידין. ויש מי שמאמין בקב"ה המוציא את עמו מארץ מצרים. שם לא נתגלה עליהם כמפקד. שם נתגלה הקב"ה לעמו כאב אוהב ומרחם, מושיע ופודה, מושיע אביונים ומשבר זרוע רשעים. זהו עיקרה של האמונה במי שבחר בנו מכל העמים, ורק מתוך כך נתן לנו את תורתו. לא את האמונה בה' באנו ללמוד בהר סיני. זו נתבררה לנו עוד לפני כן. מעמד זה בא לבנות את הקומה השנייה: "בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם." לכן פותחת ההתגלות האלוהית על הר סיני בהסברתה של מצוות האמונה, האומרת כי "אנכי ה' אלוהיך", המלך, השליט והמפקד, הוא הוא אותו האב, אוהב עמו ישראל, "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים."

דבר תורה לפרשת משפטים / הרב שרגא סימון במעלה הכבש

פרשת משפטים יוצאת דופן, בכך שהיא נפתחת בו' החיבור. כך מתחברות המצוות הרבות שבפרשה זו, לנושא האחרון בפרשת השבוע שעבר – שאומר שכאשר בונים את המזבח לעבודת ה', הגישה אליו צריכה להיות בכבש – במעלה משופע – ולא במדרגות. מה ההבדל בין מדרגות לבין כבש? מדרגות מסמלות מידה קבועה מראש שבה יכול האדם לעלות בכל תנועה שלו קדימה. אבל במציאות, כל אחד מתקדם בקצב האישי שלו, בסדרה של צעדים קטנים מאוד. הרעיון הזה מוצג בכבש המשופע. לפעמים, נעצרת הצמיחה של האדם, עקב תחושה שזה "יותר מדי גדול עליי". אם המטרה יותר מדי נשגבת, בטוח שניפול ונתיאש. אבל, התפיסה היהודית שונה. בחלומי המפורסם של יעקב, הוא רואה חזיון של סולם המגיע לשמים. צמיחה רוחנית, כמו טיפוס על סולם, חייבת להיעשות צעד אחד בכל פעם. מספרים על רבי ישראל מסלנט, שהחליט להחזיר עיר שלמה אל שמירת התורה. הוא מסר שיעור בכל שבוע בבית הכנסת ופתח אותו במילים: "אם אתם חייבים לעבוד בשבת, לפחות השתדלו לחלל אותה מעט ככל האפשר" (בוז'אנר שלנו, הוא היה אומר ללכת ברגל לעבודה במקום לנסוע אליה, או להפעיל את הטלוויזיה בשעת שבת). השיטה היא, צעד קטן אחד בכל פעם. בגישה זו, במשך כמה שנים, הצליח רבי ישראל להוביל את הקהילה לשמירת שבת. המקובלים אומרים שצמיחה רוחנית היא למעשה "שני צעדים קדימה וצעד אחד לאחור". הנסיגות הן בלתי נמנעות. מה שחשוב הוא, שנמשיך להתקדם בכיוון הנכון... במעלה הכבש.

דבר תורה לפרשת תרומה / חברים מקשיבים כבר תרמנו... דבר תורה קצר לפרשת תרומה

פרשת תרומה הינה הראשונה מבין ארבע פרשות המשכן (תרומה תצווה ויקהל ופקודי) פרשתנו עוסקת בציווי ה' למשה על בניית המשכן. בתחילה מצווה ה' את משה לאסוף מבני ישראל תרומות לבניין המשכן. אחר מובאים בה בזה אחר זה הוראות מדויקות לבנייתם של המשכן וכליו החומרים מהם יש לבנות את הכלי ומידות הכלי. לפני שה' מצווה את בני ישראל לבנות את המשכן, הוא פותח בקריאה לתרום למלאכת המשכן: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹתָם וַיִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי: וְזֹאת תְּרוּמָה אֲשֶׁר יִקְחוּ מֵאֵתָם..." הציווי לתרום למשכן הוא ציווי יוצא דופן. כיוון שבדרך כלל התורה מצווה אותנו את המצווה עצמה ולא את ההכנות למצווה – התורה לא כותבת לנו לקחת קרשים ולבנות סוכה, אלא מסתפקת בציווי לשבת בסוכה. מכאן אנו לומדים שהתורה רוצה להדגיש שיש עניין מיוחד בתרומה של עם ישראל, מלבד חשיבותה כהכשר וכהכנה למצווה של בניית המשכן. יש ערך וחשיבות מיוחדת בכך שעם ישראל נותן, הנתנה שאדם נותן מרכושו לדבר מצווה היא בעלת ערך חיובי בפני עצמה, ולא רק כאמצעי למצווה. הערב, התקיימה עצרת תפילה המונית ברחבת הכותל המערבי לביטול הגזרות הקשות על ארץ ישראל ובכלל על המצב הכללי של עמ"י. זה הזמן לחשוב, איפה התרומה שלי לעמ"י? לארץ ישראל? כל אחד כפי יכולתו וכפי כוחו. שנזכה תמיד להיות מהנותנים, וגם כאשר אנחנו נותנים נזכור שגם מה שאנחנו נותנים משל הקב"ה אנחנו נותנים.

דבר תורה על פרשת תצווה / בן גנץ

מפרשת שמות שבה נולד משה רבינו אין פרשה ששמו לא מוזכר בה, מלבד פרשה זו פרשת תצווה שאמר לו הקב"ה "ואתה תצווה" בלי "וידבר ה' אל משה לאמר", ובכל הפרשה לא הזכיר את שמו כלל. והטעם לזה מבואר בזוהר הקדוש בפרשת פנחס (ח"ג רמו). כיון שכשחטאו ישראל בעגל אמר משה רבינו (להלן לב לב) "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", וכל דיבור שאדם מוציא מפיו פועל את פעולתו, וכיון שהוציא מפיו שימחה שמו מן התורה, לפיכך נמחה שמו מפרשה זו. ורבינו יוסף חיים זצ"ל (עוד יוסף חי דרושים פרשת כי תשא) נתן רמז לזה, כיון שפרשת תצווה היא הפרשה העשרים מתחילת

התורה, וזהו "מספרך" - מספר כ', דהיינו הפרשה העשרים שבתורה.

דבר תורה על פרשת כי תשא/ ערן פרידמן

בפרשת כי תשא, אחרי חטא העגל, משה עומד ומבקש רחמים על עם ישראל, וכך הוא אומר: "אם נא מצאתי חן בעיניך -דני ילך נא -דני בקרבנו כי עם קשה ערף הוא". מפשוטם של כתובים עולה כי משה מבקש מהקב"ה שימשיך להשרות שכינתו בעם-ישראל, וזאת "כי עם קשה ערף הוא", כלומר: אף-על-פי שעם ישראל הוא עם קשה עורף וחטא לפני הקב"ה. מורי הרב נחום אליעזר רבינוביץ' הכ"מ, ראש ישיבת ברכת משה מעלה אדומים לשעבר, מסביר את הפסוק קצת אחרת:

מדוע משה מבקש מהקב"ה שימשיך להשרות שכינתו בעם-ישראל? בגלל ש"כי עם קשה ערף הוא". אמנם בחטא העגל התגלתה קשיות-העורף של עם ישראל בהיבט השלילי, אך אם הקב"ה יתן צ'אנס נוסף, הוא יראה איך פעמים רבות לאורך ההיסטוריה עם-ישראל יפגין את היותו עם קשה-ערף בכך שיעמוד בגבורה תחת לחצים רבים מאומות העולם עלינו לשוב מאחרי ה'. שנוכה כולנו להיות קשי-ערף בקרבנותנו אל ה' על אף המשברים השונים שסבבו וסובבים אותנו, ושנתבשר בשורות טובות ישועות ונחמות.

דבר תורה על פרשת ויקהל/ הרב ליאור עזרון מתוך הספר אוצר הפנינים

"ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה', כל העושה בו מלאכה יומת" (לה, ב')

יש להקשות: חמישה פעמים הוזכרה השבת בתורה. מדוע כאן בפרשת ויקהל, וכן בפרשת אמור ובפרשת כי תשא, נאמר "שבת שבתון", ומאידך בפרשת ואתחנן ובפרשת יתרו נאמר "שבת" לבד?

ועוד יש להקשות, מדוע בפרשיות ויקהל אמור וכי תשא נאמר "ששת ימים תעשה מלאכה" או "יעשה מלאכה" בניקוד צירי, שמשמעו תעשה העבודה מאלה, ומאידך בפרשיות ואתחנן ויתרו נאמר "ששת ימים תעבוד", שמשמעו אתה בעצמך תעבוד ולא אחרים.

ועוד יש להקשות, מדוע כאן נאמר "והיה לכם קודש", ובפרשת יתרו נאמר "שבת לה' אלוהיך". וצריך ביאור לכל שינויי הלשון הללו.

ויבואר בהקדם הגמרא במסכת ברכות (ל"ה), "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית ע"י אחרים, שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם, ובשעה שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן, שנאמר ואספת דגנך".

ולפי"ז מובן, שבפרשיות ויקהל אמור וכי תשא מדובר בתלמידי חכמים, העושים רצונו של מקום ולומדים כל השבוע, וא"כ כל השבוע אצלם בבחינת שבת, כי אינם עובדים, ומלאכתם נעשית ע"י אחרים, ולכן נאמר "תעשה מלאכה" בצירי, להורות שהמלאכה נעשית ע"י אחרים. ולכן נאמר שם "שבת שבתון", שהרי כל השבוע אצלם הוא בבחינת שבת, וממילא שבת מתעלית לדרגת שבת שבתון. ולכן נאמר שם "יהיה לכם קודש", שהרי כל השבוע אצלם מוקדש ללימוד התורה, וא"כ בשבת צריכים הם להתענג על אכילה ושתיה. אבל בפרשיות ואתחנן ויתרו מדובר בעמי הארץ שאינם פותחים ספר כל ימות השבוע, ולכן נאמר "תעבוד" שמשמעו אתה בעצמך תעבוד ולא יעבדו אחרים בשבילך, ולכן נאמר שם "שבת" לבד, מפני שאצלם אין שבת שבתון כנ"ל, ולכן נאמר שם "שבת לה' אלוהיך", שהרי כל השבוע הם לא למדו, והתענגו על מאכל ומשתה, ולכל הפחות את השבת הם צריכים להקדיש לה' וללמוד תורה...

דבר תורה לפרשת פקודי/ הרב חגי לונדין

בפרשיות ויקהל פקודי אנו נפגשים עם שתי דמויות שהן האחראיות על מלאכת המשכן – בצלאל בן אורי משבט יהודה ואהליאב בן אחיסמך משבט דן. אומרים חז"ל כי בצלאל ואהליאב הם 'שני פרנסים טובים שעמדו לישראל' – שני סוגי מנהיגים שבונים את מקום השכינה בעולם הזה. בצלאל מגיע משבט יהודה, הבכיר שבשבטים, ואהליאב מגיע משבט דן – הירוד שבשבטים.

המקובלים קוראים להנהגתו של בצלאל – הנהגה מ'השמאל אל הימין'. בצלאל, כשמו כן הוא, בצל-אל, כדוגמת הצל שהוא נקודת המעבר בין אור לחושך, מסוגל לקחת צדדים של חולין ('שמאל', הצד החלש) ולהביא אותם אל הקודש ('ימין', הצד החזק). לבצלאל יש כישרון לחבר את העולמות 'מלמטה למעלה', להעלות את חומרי המשכן החומריים והכניס בהם את הקדושה.

לעומת זאת, אומרים המקובלים, הנהגתו של אהליאב היא 'מהימין אל השמאל', אהליאב בן אחיסמך, כשמו כן הוא – אחיסמך, הוא סומך ועוזר. בשביל שהקודש יופיע בעולם צריך גם דמויות שבאות משבט דן, ממציאיות ירודה, בשביל שייקחו את הרעיונות הגדולים ('ימין') ויתרגמו אותם לעולם החול ('שמאל'). אהליאב מחבר את העולמות 'מלמעלה למטה'. הוא מסייע לנו לקחת רעיונות גדולים ולגלם אותם באומנות חומרית.

רק בצירוף שני הכוחות הללו נבנה המשכן; כרחל (שבט דן) וכלאה (שבט יהודה) אשר בנו שתיהן את בית ישראל.

חומש ויקרא

דבר תורה לפרשת שמיני/ אריה מימון פרשת שמיני

"קרב אל המזבח", רש"י: שהיה אהרן בוש וירא לגשת. אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת! היום השמיני, יום חנוכת המשכן, יום השיא שאליו התכוננו כל שבעת הימים, היום שבו אהרון מקבל הובלה על הכהונה, דווקא היום הזה מתחיל בצורה מהוססת. משה צריך להזכיר לאהרן שהוא זה שנבחר לכהונה. מה קרה לאהרון באותם רגעים?

באותם רגעים אהרון נזכר בחטא העגל, (קח לך עגל בן בקר לחטאת - בד"כ בתורה פר בן בקר...) ושואל את עצמו: האם אני ראוי? גם ברגע השיא של היום, כאשר צריכה האש לרדת מהשמים - אהרון חוזר לחשוש: ויבוא משה ואהרון- אחד הפירושים ברש"י: כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואמר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל. אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי. מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל.

כמו אהרון, גם לנו יש רגעים של חשש, האם אנחנו ראויים? במיוחד לקראת רגעים גדולים, מתגברות מחשבות של ספק בשליחות, ועלינו להתגבר עליהם. למדנו מאהרון:

1. זה בסדר שיש חששות כאלה, טבעי לחלוטין, קורה גם לטובים ביותר
2. תמיכה מהסביבה - היא מפתח חשוב להתגברות, משה מעודד, תומך ומתפלל.
3. והכי חשוב, גם אם טעינו בגדול, תמיד אפשר לתקן, לחזור בתשובה ואפילו להנהיג ולהוביל, ובלבד שהכל יהיה לשם שמים.

חומש במדבר

דבר תורה לפרשת שלח לך/ אביגיל גולדשטיין

בפרשתנו משה שולח מרגלים לתור את הארץ לקראת בואם של העולים, הם נתבקשו לחקור מה טיבה ולבדוק את כח העם היושב בה. יצאה הנבחרת לשליחות החשובה ולעם ישראל חזרו עם תשובה. במה חטאו? במה טעו? הרי את האמת הם תיארו!

"בָּאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הוּא הָאָרֶץ"
עשו את תפקידם ביושרה, אז מה הבעיה?? המילה "אפס" מחוללת את התפנית, הם שמו את פרשנותם בחוד החנית, "אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ... לא נוכל לעלות אל-הָעָם כִּי-חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ..." מרגלים יקרים, ומה עם האמונה בה' אלוקינו? לא התבקשתם להוסיף דעתכם, משה לא ציפה שתגלו חששותיכם, לכן לא תכנסו לארץ, עם כל הרצון- "החיים והמוות ביד הלשון". נתפלל על עצמינו לעמוד בניסיון להיות בעין טובה, וכשצריך... לבלוע את הלשון להישמר מלשון הרע והוצאה דיבה לצמוח ולהצמיח דור של אהבה, להבין מה רצון ה' ומתוכו לפעול שנזכה בשליחותנו מכוחו לגדול!

דבר תורה לפרשת חוקת/ דרור וייס

בפרשתנו ישנם שני בעלי חיים, האחד מטהר מטומאת מת והשני מציל ממות, פרה ונחש. הפרשה פותחת במילים "זאת חוקת התורה", חוק כידוע הכוונה למצווה שהטעם שלה לא גלוי. כמו שמובא במדרש רבה, ששאלו תלמידיו של ר' יוחנן בן זכאי לגבי הסיבה של מעשה פרה אדומה - "אמר להם: חייכם, לא המת מטמא ולא המים מטהרים, אלא אמר הקב"ה: חוקה חקקתי לך גזרה גזרתי לך אין אתה רשאי לעבור על גזרתי שכתוב "וזאת חוקת התורה". ננסה להתבונן מעט בפרה אדומה, דרך המשניות במסכת פרה.

ישנם שני משניות שמבליטות את נושא הטהרה בפרה אדומה. המשנה בפרק ג' משנה א' אומרת: "שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבריה". יש כאן דמיון והקבלה ישירה לכהן הגדול שבוע שלפני יום הכיפורים. "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם" עניין הטהרה של הפרה ושל יום הכיפורים דומים מאד האחד לשני.

משנה נוספת המבליטה את הטהרה הקשורה לפרה אדומה מופיע במשנה ב' - "חצרות היו בירושלים בנויות על סלע ותחתיהם חלול מפני קבר התהום ומביאים נשים עוברות ויולדות שם" - המשנה מדברת על חצרות מיוחדות שהיו בנויות בצורה שלא תעבור אליהם טומאת מת והיו מגדלים שם ילדים מרחם אימם ממש ועד לגיל 8 בטהרה מיוחדת כדי שלא ייפגשו עם טומאת מת ואותם התינוקות יביאו את המים לאפר הפרה אדומה בקדושה ובטהרה.

בהמשך הפרשה בעקבות תלונת העם "כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל" משלח ה' בעם את הנחשים השרפים הנושכים את העם. כאשר העם מתחרט, משה מתפלל בעד העם וה' אומר לו עשה לך שרף ושים אותו על הנס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי.

מצד אחד הנחש מכיש את העם וממית אותם ומהצד השני הנחש שנמצא על הנס מרפא את העם. המשנה במסכת ראש השנה המדברת על מלחמת עמלק אומרת: "וכי ידיו של משה עושות מלחמה... אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את ליבן לאביהם שבשמיים היו מתגברין, ואם לאו נפלין" וממשיכה המשנה ומתייחסת לענייננו,

"כיוצא בדבר אתה אומר: עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי, וכי נחש ממית וכי נחש מחייה? אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמיים היו מתרפאין ואם לאו היו נימוקים".

ראיתי בספרו של הרב חנן פורת "מעט מן האור" שלכאורה יש הבדל מהותי בין שני המקרים שהמשנה מביאה - הרמת ידיו של משה במלחמת עמלק לעומת הרמת נחש הנחושת על נס. במלחמת עמלק עולה משה רבנו לגבעה ומרים את ידיו לשמיים, ישראל שרואים את משה מתפלל מבינים שעליהם לעשות כמו משה ולכוון ליבם לאביהם שבשמיים. לעומת זאת נחש הנחושת שנמצא על הנס מה עניינו? האם הוא יכול לגרום לבני ישראל לכוון ליבם לאביהם שבשמיים? האם לא עדיף היה שמשה רבנו יכתוב את שם ה' על הנס ואותו ירים גבוה שישראל יראוהו?

בכדי לענות על השאלה הזאת, נחזור רגע לדקדק בדברי המשנה. המשנה שואלת וכי נחש ממית וכי נחש מחייה. והרישא של המשנה לא מובן, הרי ברור שנחש ממית.... אלא כנראה שהמשנה רוצה ללמד אותנו משהו עמוק יותר.

כמו שברור לנו ולעם ישראל במדבר שאין נחש הנחושת בעצמו מחייה אלא זהו רצונו של הקדוש ברוך הוא שעל ידי הסתכלות וכוונת ליבם לאביהם שבשמיים ייתרפאו ישראל ככה ממש גם אין הנחש ממית כלומר, כל היכולת של הנחש להמית נובעת רק מיד ה' בגלל שבני ישראל חטאו והוציאו דיבה על המן. וממילא אנחנו מבינים שדווקא לשים את הנחש על הנס ושבני ישראל יראו אותו ויזכרו שלא הנחש ממית ולא הנחש מחייה יכונו ליבם לאביהם שבשמיים ויתרפאו.

אני מאחל לכולנו שניקה את שני העניינים האלה שמופיעים בפרה אדומה ובנחש הנחושת ושנוכה לכוון את ליבנו ומעשינו לאבינו שבשמיים מתוך קדושה וטהרה.

שבת שלום וחג שמח!

חומש דברים

דבר תורה לפרשת האזינו/ ליאורה משה

פרשת "האזינו" משה אומר: "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי". וישעיהו הנביא אמר: "שמעו שמיים והאזינו ארץ". ר' עקיבא שואל ומתיר: מדוע אמר ישעיהו "שמעו שמיים והאזינו ארץ" בשינוי הסדר משירת "האזינו" של משה רבנו? ומתיר: כשאמר משה את התורה? בשמיים היה, ומדבר עם השמיים כאדם שמדבר עם חברו שקרוב אליו. וראה את הארץ שהיא רחוקה ממנו. אמר ותשמע הארץ שכן לא האזינה. אבל ישעיהו, היה בארץ והשמיים רחוקים ממנו, התחיל לומר "שמעו שמיים" ואז אמר "האזינה ארץ" שהייתה קרובה אליו. הסבר: משה, כשכתב את התורה? היה בשמיים. ולכן אמר "האזינו השמיים" כי "האזנה" היא לאדם קרוב, והארץ היתה רחוקה ממנו! שיכלה רק לשמוע, ולא להאזין. לעומת זאת, ישעיהו הנביא שהיה בארץ והשמיים היו רחוקים ממנו. אז הארץ האזינה והשמיים רק שמעו. ועוד למה נכתבה כשירה? כדי לזכור את התורה כולה. שתחקק "כשירה" - כי ישר ה'! והאדם צריך להיות ישר. "ישרים דרכי השם"